

Heem-info

contact: 040 2016669 of 040 2014310

e-mail: secretaris@weerderheemvalkenswaard.nl

website: www.weerderheemvalkenswaard.nl

Rekeningnummer: NL82RABO0108210324 t.n.v. penm HKK

Weerderheem is ANBI-vereniging Contributie: € 32.50

Heemkamer: Oranje Nassaustraat 8f, 5554 AG Valkenswaard, 040-2015055.

Open op dinsdag vanaf 20.00 uur en eventueel op afspraak.

mei
2017

U wilt het bestuur bereiken?

Henk Wessels	voorzitter	De Vlasakker 17	5555 LG	Valkenswaard	040-2014310
Sjef Tooten	secretaris	Franciscusdal 48	5551 CS	Valkenswaard	040-2016669
Wil Mesman	penningmeester	Stakenborgakker 47	5554 GV	Valkenswaard	040-2070363
Loet Visschers	vice-voorzitter	De Lathyrus 22	5552 PJ	Valkenswaard	040-2017453
Jeanne van Bree-Meurkens	bestuurslid	Valkenierstr. 122	5555 JE	Valkenswaard	040-2019018
Erwin van Oorschot	Bestuurslid	Hulstbeemd 29	5551 HP	Valkenswaard	040-8452950
Els Verbeek-Dielis	bestuurslid	Markt 56	5554 CD	Valkenswaard	040-2016313

Lezing dinsdag 16 mei 20.00 uur foyer Carolus 'Oude wegen en haar patronen' door Jan Timmers

Voor dit onderwerp moet men duidelijkheid hebben over een aantal begrippen en termen als: weg, pad, straat, steeg, laan, dijk, enz. Interessant is bovendien het onderscheid tussen ontstaan en aanleg, tussen lokaal, doorgaand en internationaal, tussen route, tracé en weg. Met al deze begrippen heeft Valkenswaard te maken. Bovendien gaan ontginning en ruimtelijke ontwikkeling samen met de aanleg en het gebruik van wegen; ook dit heeft binnen het dorp grote invloed gehad. Het wegen- en stratenpatroon van Valkenswaard is langzaam maar zeker uitgebreid, zeker in de vorige eeuw.

Historische functies en benamingen komen nog allerwegen voor: kerkepad, veenbaan, postweg, pelgrimsweg, tiendweg, enz. De Franse Tijd heeft grote invloed gehad o.a. op de maatvoering en de adviesbreedte van wegen.

Bij de vormgeving van een weg horen van oudsher specifieke benamingen als berm, houtwal, holleweg, lage wegen tussen bolle akkers, brandgangen. Ook bij de inrichting komen allerlei benamingen voor: houten wegen, knuppelwegen, verharding, tol, hek, afrastering. Bij beekovergangen gaat het van voorde, via stap naar brug. Moderne begrippen voegen we steeds toe, zoals LED-verlichtingselementen, 30km-baaninrichting en verkeersbordenpark.

Er zijn in de loop van de tijd ook wegen verdwenen. Voorbeelden kennen we van de ruilverkaveling en bij de bouw van nieuwe wijken. Tijdens de lezing

zal gesproken worden over meerdere aspecten van wegen: hoe kwam het tracé tot stand, welke vorm hebben wegen en op welke manier zijn ze ingericht. Is het mogelijk om te achterhalen wat vermoedelijk de oudste wegen zijn. Waar liepen ze en bestaan ze nu nog? En wat is er overgebleven van verdwenen wegen? In de lezing wordt gebruik gemaakt van voorbeelden uit Gemert-Bakel en uit andere plaatsen in oostelijk Brabant. De principes van aanleg, vorm en inrichting zijn in heel Brabant vergelijkbaar.

Jan Timmers

Jan Timmers uit Gemert is cultuurhistoricus en al veel jaren actief op het gebied van lokale geschiedenis, archeologie en historische geografie.

Hij publiceert regelmatig en verzorgt lezingen. Historische geografie, de vroege ontginning in de middeleeuwen en het ontstaan van dorpen en wegen is één van zijn favoriete onderwerpen.

Jan Timmers is actief binnen heemkundekring De Kommanderij Gemert, de Stichting Archeologisch Samenwerkingsverband en als cultuurhistoricus binnen het Peelnetwerk.

Hij is tevens redacteur van de Nieuwsbrief van Stichting De Brabantse Boerderij.

Frans van Ham onderscheiden Lid in de Orde van Oranje-Nassau

Heemlid Frans van Ham uit de Narcislaan is sinds jaar en dag een gewaardeerd lid van Weerderheem. Met name zijn actieve inzet en productiviteit voor alle Wereldoorlog II-zaken vallen op. Omdat hij voor een onderscheiding werd voorgedragen door de zwemclub kon Weerderheem meeliften in die voordracht voor Lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Bekend is zijn warme belangstelling voor historische zaken en zijn aanwezigheid (met fototoestel) op evenementen/momenten van historische relevantie. Daarbij luistert hij belangstellend naar ieders inbreng. Hij investeert met grote inzet in tijd en werkzaamheid in heemzaken. Daarbij levert Frans degelijk en deugdelijk geschiedkundig werk af.

Hij spuit graag en met volle overgave zijn kennis. Bij verbale informatie is hij nauwelijks te stoppen. Kortom: hij is informatief zeer vertrouwd en 'nagenoeg getrouwd' met WO II.

De werkgroep VIO (Valkenswaard In Oorlogstijd) verkeerde als groep 'in ruste', maar sinds Frans zich meldde veranderde dat. Hij ging zich in eerste instantie inzetten om alle aanwezige data te updaten: dat betekent doorspitten, corrigeren/aanvullen en opslaan. Een gigantisch karwei. Mappen met foto's, met documenten, met affiches met bekendmakingen enz. werden door Frans gedigitaliseerd. Daarbij voerde hij een hercontrole uit op historische correctheid, echtheid van materiaal, op indeling en registratie. Een complete update dus (met digitale toegang) van de heemkundige bestanden betreffende WO II.

Er kwamen onderwerpen boven drijven waarvoor hij nader onderzoek nodig achtte, waarover hij meer informatie wist te vergaren en waarvoor hij nu nog steeds uitziet naar aanvullende gegevens. Hij snuffelt via het internet de hele wereld af. De gegevens betreffende 11 september 1944, de bevrijding van Valkenswaard, zijn aangevuld en verhelderd dank zij hem. De herdenking van 70-jaar bevrijding van Valkenswaard (2014) werkte als een katalysator in zijn werkzaamheden. Er werd een beroep gedaan op de kennis en het materiaal van Frans, ter informatie en voor tentoonstellingen in de Hofnar. Hij leverde! En hij zette zich bovendien in voor allerlei hand- en spandiensten bij deze herdenking. Met succes.

Het was even wennen voor hem maar na enkele keren lesgeven voelde Frans zich aardig thuis voor de klas en sindsdien verzorgt hij met plezier lessen in het onderwijs over WOII en de bevrijding.

*Er kwamen militairen van de KMA-opleiding Weert (in 2014 verhuisd naar Ermelo) die studieopdrachten hadden mbt de opmars van de Geallieerden in de septemberdagen van 1944. Frans heeft ze helemaal begeleid; dagen werk.

*Leerlingen van het voortgezet onderwijs, SG Were Di, krijgen nogal eens opdrachten over de bevrijding. Ze weten hem te vinden op de heemkamer.

*Basissscholen hebben jaarlijks in de aanloop naar 4 en 5 mei speciaal geprepareerde lessen waarbij het thema 'vrede' de boventoon voert. Frans speelt dan voor leerkracht op verschillende scholen.

Andere organisaties, onderzoekers en geïnteresseerden dan die van Weerderheem worden met even veel liefde en enthousiasme door Frans van Ham van informatie of materiaal voorzien.

Hij is bv. doende geweest, en nog, met het opzoeken/bijgeschrijven van gegevens voor het Monument voor Oorlogsslachtoffers op de Oude Begraafplaats.

Voor een provinciale fotopresentatie rondom oorlog en bevrijding in 2016 leverde Frans adequaat materiaal.

Voor de werkgroep 'fotoherkenning' heeft hij geruime tijd Valkenswaard afgestruind om vast te stellen op welke plekken de historische foto's werden gemaakt.

En ten slotte. Frans van Ham zit zo ongeveer dagelijks achter de computer om gegevens op te zoeken om vast te leggen of te leveren aan de aanvragers.

Geheimtaal? Ja, voor een buitenstaander!
 Niet voor ons; de betekenissen luiden:
 ---Rabo Clubkas Campagne
 ---Roadshow Clubkas Campagne

Als het goed is heb je, indien je Rabobanklid bent, in het kader van de Rabo Clubkas Campagne (tot 30 april) gestemd en Weerderheem een stuk rijker gemaakt. De inleg van Rabo is € 210.000 en de vereniging hoopt daarvan één of meerdere tiendenprocenten te krijgen. Jouw karwei is gedaan; daarvoor hartelijk dank!

Nu komt de tweede RCC: de Roadshow Clubkas Campagne.

Vorige jaren vonden in theaterzalen de uitslag van de stemming en het ophalen van de cheques plaats. Rabobank bedacht iets nieuws.

Met een heuse roadshow deelt de Rabo dit jaar op feestelijke wijze de cheques uit aan alle deelnemende clubs van de Rabobank Clubkas Campagne 2017. Ze toeren door heel de Kempen en staan op een centraal punt in verschillende dorpen (zes in totaal) om alle clubs te ontvangen en een mooie cheque te overhandigen. Er is een schema met datum, locatie en tijdstip gemaakt. Wie aangemeld is kan erbij aanwezig zijn.

Voor ons is dé datum en dus van belang:

Valkenswaard, zaterdagochtend **20 mei** om 10.00 uur op de Markt.

Aanmelden

Men wil graag dat belangstellenden voor die happening zich aanmelden. Dat gaat dan per club.

Awel heemleden; wie erbij aanwezig wil zijn, **meldt zich bij het secretariaat**

secretaris@weerderheemvalkenswaard.nl of 040-2016669 en dan geeft de secretaris het aantal door aan de Rabo. (voor maandag 15 mei moet dit)

Rabo vraagt ook: laat middels outfit, vlaggen of andere attributen zien van welke club je bent.

Wij beperken ons hierin, want dit is afdoende: wij komen met met 'onze uitstraling'!

Na de drie transities Participatiewet, AWBZ en Wmo/Jeugdzorg wordt nu gewerkt aan de Omgevingswet, een transitie op het ruimtelijk beleid. Transities (omvorming) beogen een integrale aanpak van het beleid op gemeentelijk niveau.

Tot nu had Weerderheem geen bemoeienis met de transities; bij deze nieuwe wet is dat anders.

De Omgevingswet, die naar verwachting in 2019 in werking treedt, integreert zo'n 26 (!) wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen onderwerpen als: bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, Monumentenzorg en natuur.

De oude wetten zijn veelal sectoraal opgebouwd. In samenhang gezien en toegepast sluiten deze wetten niet meer aan bij de behoefte van deze tijd. Met de Omgevingswet wil de overheid het wettelijk systeem 'eenvoudig beter' maken.

Omgevingswet

Ietsje nader toegelicht

Omgevingsvisie: één visie voor het omgevingsbeleid van Nederland.

Vanaf 2019 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Daarbij hoort ook één rijkvisie op de leefomgeving: de Nationale Omgevingsvisie.

Daartoe is de eerste stap gezet met de startnota: 'De opgaven voor de Nationale Omgevingsvisie'.

In de startnota zijn 4 strategische opgaven beschreven, waarbij een samenhangende aanpak meerwaarde biedt:

- *Naar een duurzame en concurrerende economie;
- *Naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving;

- *Naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving;
- *Naar een waardevolle leefomgeving.

De Grootte Heide

Dat klinkt ver weg en niet direct Weerderheems, maar de toekomst nadert met rasse schreden. En ook in de toekomst moet ons land een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving bieden en economisch kunnen floreren. Daarom is het van belang om inzicht te hebben in de opgaven waar Nederland voor staat. De druk op de ruimte, op onze leefomgeving, vraagt voortdurend om afweging van verschillende belangen. Internationale ontwikkelingen, de invloed van technologie en de groeiende verschillen tussen regio's vragen om snellere, creatieve en integrale afwegingen. Het klimaat verandert en we willen zorgvuldiger omgaan met energiebronnen en grondstoffen. Ook dat stelt ons voor nieuwe opgaven.

Meedenken en participeren is wenselijk. Het Kabinet heeft de eerste stap gezet samen met de daad- en denkkraft van een groot aantal maatschappelijke organisaties en individuen. Meerdere vervolgstappen zijn nog nodig voor het ontwikkelen en vaststellen van de Nationale Omgevingsvisie. In 2017 worden de beleidsopties verkend en ontwikkeld. Op basis daarvan kan het Kabinet vervolgens een koers bepalen. Ook bij deze vervolgstappen worden de provincies, gemeenten, waterschappen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties (als Weerderheem) betrokken. In Valkenswaard wordt door B&W op dit moment een 'opmaat' gegeven in de richting van de nieuwe Omgevingswet en heeft vijftientig burgers uitgenodigd voor een eerste verkenning.

Onze Grootte Heide, met een oppervlakte van ongeveer 6000 ha, hoort bij de grotere natuurgebieden van Nederland. Met bos, heide, water en een oneindige omvang aan dieren, planten en bomen is het een zeer rijk natuurgebied.

Met grootheden als Plateaux-Hageven, Haarterheide (Hamont-Achel), De Malpie en de Strabrechtse Heide (om maar wat te noemen) als hoofdattracties voor natuurliefhebbers, natuurtoeristen en inwoners van de regio.

Er wordt stevig aan gewerkt om dit gebied zo oorspronkelijk mogelijk te houden, om het veilig te beheren en om het verantwoord te exploiteren. De processen daarvoor lopen lekker en succesvol. De Grootte Heide promoten is een belangrijke activiteit. Eén van de groepen, de regionale overheidsbesturen, heeft daarin een volgende stap gedaan. De gemeenten Valkenswaard, Neerpelt, Heeze-Leende, Eindhoven, Hamont-Achel en Cranendonck hebben in april een blad uitgegeven met de titel 'De Grootte Heide'.

Degelijk, overzichtelijk, handzaam en aantrekkelijk worden zo goed als alle aspecten van het gebied op 52 pagina's belicht.

Als heemlid, van welke vereniging dan ook in deze regio, moet je dit blad in handen hebben. Dus, voor je weer eens gaat wandelen of fietsen in de omgeving - of überhaupt omdat het een gadget is - loop je even binnen bij het VVV.

Je krijgt 'De Grote Heide' gratis meel!

www.degrootteheide.eu

Heemreis 23 september 2017

LEUVEN+

Leuven op maat

'Leuven op maat voor Weerderheem'
op zaterdag 23 september.

Weerderheem gaat op visite bij de Pietermannen en Koeienschieters, bijnamen van de inwoners van Leuven. Pietermannen verwijst naar de inwoners van de oudste parochie (Sint-Pieter).

Koeienschieters gaat terug tot 1691, toen de inwoners van Leuven op een zekere nacht het vuur op verdachte gestalten openden. Leuven werd toen belegerd door de Fransen en men dacht vijandige soldaten neergeschoten te hebben. De volgende morgen bleek dat ze hun kruis hadden verschoten op een kudde koeien.

Met Leuven zitten we in een typische oude Belgische stad met ruim 100.000 inwoners.

Meest bekend is het stadhuis.

Stad aan de rivier de Dijle. Deze Dijle hoort met haar 86 km bij het stroomgebied van de Schelde; oorsprong in Houtain-le-Val en uitmondend via de Rupel in de Schelde. Maar men heeft (voor de scheepvaart) een kanaal gegraven van Leuven naar Mechelen (Leuvense Vaart) en daar wordt 40% van het Dijlewater ook voor gebruikt.

Leuven is hoofdplaats van de provincie Vlaams-Brabant.

En iedereen weet dat Leuven de oudste (oorspronkelijk teruggaand tot 9 december 1425, paus Martinus) en grootste (21.000 mensen personeel en 60.000 studenten) universiteitsstad is van de Lage Landen. Tegenwoordig bekend als de Katholieke Universiteit Leuven.

Dat levert naast bruisende studentenactiviteiten meestal ook een Universitair Ziekenhuis op; dat ligt in de stad op de Gasthuisberg. Ook de industrie heeft voordeel aan een universiteit (spin-offs). Voor Leuven is dat met name IMEC (Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum), het grootste onafhankelijke Europese onderzoekscentrum op het gebied van micro-elektronica, nanotechnologie, ontwerpmethodes en technologieën voor ICT-systemen

Onze band, vooral die van Dommelen, is via InBev. De oorspronkelijk als Stella Artois bekendstaande brouwerij, die als multinational een der groten op de aardbol is. Leuven is bierhoofdstad van België! En ten slotte weten sommigen dat het hoofdkwartier van de Belgische Boerenbond ook in deze stad

5

zetelt.

Wie of wat kom je naast die Pietermannen en Koeienschieters nog meer tegen in Leuven?

Bezienswaardigheden.

Die zijn er bij de vleet. Als eerste is er de Grote Markt. Dit is een groot plein waaraan het stadhuis en de Sint-Pieterskerk liggen. Dat alleen al zou genoeg zijn voor twee rondleidingen. Verder aan het plein het Tafelrond, waar vroeger de Nationale Bank zat. Niet te missen is de Lakenhal waar vroeger stof werd geweven.

Er zijn voldoende kerken, voor ieder wat wils: de Sint-Michielskerk, de Sint-Kwintenskerk en de Onze-Lieve-Vrouw-ten-Predikherenkerk.

Aan het Ladeuzeplein staat de Universiteitsbibliotheek Leuven. Niet te vergeten zijn het Klein Begijnhof en het Groot Begijnhof in Leuven.

Ze hebben ook een kasteel, het Arenbergkasteel. Dan is er nog een eigen botanische tuin, de Hortus Botanicus Lovaniensis. Interessant zijn het Station Leuven en het Museum M.

Maar als we dat allemaal willen bekijken moeten we een week uittrekken voor ons bezoek.

Leuven heeft een wapen en een vlag. Nu alleen even de vlag:

De vlag van Leuven bestaat uit drie horizontale balken. Boven en onder rood en in het midden wit.

Volgens het verhaal zou er een slag zijn geweest tegen de Vikingen in 891. De slag zou geweest zijn op de oever van de Dijle in Leuven. Omdat er zoveel bloed vloeide waren de twee oevers rood gekleurd met daartussen de stromende Dijle, die werd gezien als wit. Dezelfde kleuren komen terug in het wapen.

Heemreis Belgiëreis

Het wordt dringen om mee te kunnen op zaterdag 23 september! Zo'n heemreis is toch een unicum! Het reisschema ziet er globaal zo uit:

Vertrek Valkenswaard	08.30
Aankomst Margarethaplein Leuven	10.00
koffie/thee + gebak	10.15
Wandeling 'Ontdek Leuven' met Christine de Mulder + Mia van Nerum	11.00
Lunchtijd (met nog wat vrije tijd)	12.30
Stadhuisbezoek met Filip Jacobs en Yvette Piccart	14.00
Vrije tijd	15.00
Verzamelen Margarethaplein	17.20
Vertrek Leuven	17.30
Aankomst Valkenswaard	19.00

Twee opmerkingen

-Voor de invulling van de vrije tijd (ruim twee uur, omdat het Stadhuisbezoek slechts één uur in beslag neemt) kun je kiezen uit de bezienswaardigheden. We maken tzt nog wel een lijstje met mogelijkheden; daarop zal o.a. de Sint-Pieterskerk zeker niet ontbreken.

-In het Stadhuis worden trappen beklommen. Mensen die **moeilijk ter been** zijn zouden dan even beneden in de hal of buiten kunnen vertoeven.

Meer weten? Bij reisleidster Jeanne.

Koopje!

Het wordt waarlijk een 'snoepreisje'.

Want in België, en zeker Leuven, weten ze de bezoekers te verrassen.

Dat geldt helaas ook voor de tarieven. Het is allemaal een ietsje-pietsje duurder dan elders!

Toch vinden we Leuven in dit lustrumjaar een uitstekende en verantwoorde keus.

Omdat we 65 jaar bestaan, dit jaar de contributie hebben verhoogd, het bezoek aan Leuven uitzonderlijk is, we nóg een jaar het gebruikelijke 'bekende bedrag' willen hanteren . . .

is de geste van het bestuur, met goedkeuring van de penningmeester, om in 2017 coulant om te gaan met het heemreistarief.

Wat betaal je voor dit dagje Leuven?

€ 35.00 per persoon! (leden en gezinsleden) (introducees betalen veertig euro)

Aanmelden

Meld je middels de betaling van € 35.00 op NL82RABO0108210324 t.n.v. pennm. HKK.

Zet erbij: heemreis en je naam, en als je voor meerdere mensen betaalt ook hun namen.

Alsjeblieft (ruim) vóór 1 september aanmelden.

We hebben er zin in!

Historisch Koken Oer-Valkenswaardse Gerechten

Het is een jaar of wat geleden dat de vraag werd uitgezet voor een recepten- of kookgroepje. Tilly Wijnen en werkgroep Tongval zagen er iets in om oude receptuur van typische Valkenswaardse gerechten op te poetsen en te inventariseren.

Er bleek minimale animo.

Eenzelfde verzoek

komt nu uit de

werkgroep Archeologie.

Zijn er mensen die

onderzoek en

uitprobeersels willen

doen naar de

bereidingswijze van

'historisch voedsel'.

Dus enigszins op de experimente toer.

Bij de AVKP (Archeologie Vereniging Kempen Peelland) bestaat een Werkgroep Historisch koken. Er zijn in Valkenswaard diverse kookgroepen die in die richting wellicht 'iets willen'. De nadruk blijft dat het typisch Valkenswaardse (regio) voedsel moet zijn, en van vroeger of heel vroeger. We stellen deze oproep nu extra breed. Mogelijk ziet iemand aanknopingspunten/kansen. Laat weten aan

Tilly, tillywijnen@hotmail.com of aan secretariaat secretaris@weerderheemvalkenswaard.nl. 6

Vastleggen in de agenda

- *7 mei Smokkel-event Cranendonck.
In Budel wordt het smokkelverleden tot leven gebracht met oude ambachten, open winkels, oude auto's en tractoren enz.
- *10 mei 'Herdenking 10 mei' Oude Begraafplaats.
- *20 mei RCC Roadshow Clubkas Campagne
- *27 mei Spionagetentoonstelling. Laatste openingsdag WOI van dit onderwerp.
- *18 juni Smokkel-event.
Op die 18^e juni kun je ook meedoen aan de Smokkelrally (tocht met paard en/of paard en wagen) die de oude smokkelroutes belicht.
- *18 juni St-Antoniusprocessie.
Zonder paard en wagen is er op 18 juni in Achel de Sint-Antoniusprocessie.
Met na afloop vele attracties en muziek.
- *1 juli Op deze zaterdag wordt de volgende WOI-tentoonstelling geopend aan de Kluis: 'smokkelen en alledaags leven 100 jaar geleden'.
- *9 en 10 september re-enactment WOI nabij de Achelse Kluis.
- *23 september Leuvense Superreis Weerderheem.
Op deze zaterdag beleven we niet alleen een hoogtepunt van 2017 bij Weerderheem, maar ook een hoogtepunt in de heemreizen van de vereniging.
In Leuven genieten we van prachtige monumentale zaken en uiteenzettingen. Kosten: € 35.00.
- *17 oktober Dag van Weerderheem.
Weerderheem werd opgericht op 24 oktober 1952 vijftenzestig jaar geleden. De heemavond van oktober is tegelijk het jubileumfeest. Een en ander wordt georganiseerd rondom het nieuwe boek dat Weerderheem uitgeeft.
- *28 oktober Dag van de Brabantse Volkscultuur
In de vorige Heeminfo al vernoemd: de Dag van de Brabantse Volkscultuur. Op zaterdag 28 oktober in de foyer van Cultuurcentrum Carolus. De gegevens daarover volgen.
Maar deze en andere data kun je vrijhouden.

Briefhoofd circa 1900

Archeologie

Nogmaals een toelichting over archeologie. Weerderheem is lid van de AWN-Archeologische Werkgemeenschap Nederland (Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie) en daarmee is iemand die in onze werkgroep meedoet meteen ook AWN-lid.
Meer weten: www.awn-archeologie.nl of facebook <https://www.facebook.com/Archeologievrijwilliger>
Er zijn vierentwintig regio-afdelingen. Weerderheem hoort bij afdeling AVKP (Archeologie Vereniging Kempen- en Peelland).
Je kunt meedoen aan een Basiscursus Archeologie komend najaar met tien les-zaterdagochtenden in Eindhoven à raison van € 120. Tot nu heeft zich pas één lid aangemeld. Aanmelden tot 1 september.

Aanmelden via het secretariaat, of, op de heemkamer ligt informatie met aanmeldingsformulier op tafel.

AWN geeft een ongemeen fantastisch tijdschrift uit 'Archeologie in Nederland' waarop je je kunt abonneren, evenals een magazine. Voorbeelden op de heemkamer.

DB - Dommelsche Brouwerij

Donderdag 6 april werd op het gemeentehuis het rapport 'De Dommelsche Bierbrouwerij, waarde - context - omgeving' aangeboden. Het resultaat van het initiatief van heemlid Henk Hovens voor behoud en veiligstelling van de brouwerij en haar omgeving in de toekomst.
Het rapport is opgesteld door Architectuurhistorisch onderzoeks- en adviesbureau De Onderste Steen uit Nijmegen, o.l.v. Michiel Kruidenier.
Het gebeurde in opdracht van Erfgoedvereniging Heemschut. Rapport lezen?
<https://www.heemschut.nl/nieuws/actueel/bericht/?bericht=366>

Er was een flinke delegatie van Erfgoedvereniging Heemschut aanwezig. Daarnaast de gemeentelijke vertegenwoordiging o.l.v. de wethouder. Weerderheem was aanwezig in de persoon van Wil Peels. Uiteraard was ook Henk Hovens ter plekke.
Na de presentatie op het gemeentehuis werd een rondleiding verzorgd op de brouwerij.

Erfgoedvereniging Heemschut vindt de bierbrouwerij een belangrijk erfgoedcomplex, dat kansen biedt voor leisure en profilering om het verhaal van de geschiedenis van Dommelen en haar inwoners beter te ontsluiten en meer beleefbaar te maken. Tegenwoordig is er veel vraag naar authentieke plekken en hun verhalen. Het rapport biedt ook kansen bij het rekening houden met cultureel erfgoed bij een toekomstige ruimtelijke ontwikkeling of transformatie van het gebied.

Heemschut vindt dat de gemeente Valkenswaard trots mag zijn op de historische aanwezigheid van de Dommelsche Bierbrouwerij en deze aanwezigheid nog meer mag benutten.

Nu bezien wat de volgende stap wordt.

Heemschut

De Bond Heemschut bestaat sinds 1911 en zet zich al meer dan 100 jaar onafgebroken in voor het behoud van cultureel erfgoed. Heemschut betekent letterlijk het schutten (beschermen) van het heem (de eigen omgeving). Als erfgoedvereniging zetten ze zich in voor de bescherming van waardevolle objecten en gebieden. Van een bedreigde theekeupel tot de verrommeling van Nederland, bijvoorbeeld langs de snelwegen.

Dit werk doen ze met de inzet van vrijwilligers. Alle provincies en de stad Amsterdam hebben een eigen onafhankelijke Heemschut-commissie. Deze vrijwilligers worden ondersteund door het landelijk bureau dat in Amsterdam gevestigd is. Het dagelijks bestuur is eindverantwoordelijke voor de activiteiten van Heemschut.

Noord-Brabant heeft een afdeling van Heemschut. Op het internet vindt men alle gegevens als Erfgoedvereniging Heemschut wordt ingetypt.

Je kunt lid worden. Per jaar € 35.-

Je krijgt als lid:

Vier keer per jaar het tijdschrift 'Heemschut'
Vier keer per jaar de 'Heemschut nieuwsbrief'
Korting op excursies en andere ledenvoordelen
Je ontvangt gratis 'Het Monumentenboek' van Heemschut-directeur Karel Loeff.

Service van NS in vroegere tijden

Een tijdje geleden kwam ik Harrie Daems (van de wasserij) tegen. Harrie is al heel lang een trouw lid van Weerderheem. Hij zei dat hij naar een lezing van de ons welbekende Peter Trommaer over het 'Bels Lijntje' was geweest. Een interessante en mooie lezing. Na afloop zei Harrie dat hij ook nog iets over dat 'Bels Lijntje' kon vertellen. Toen kwam het volgende verhaal.

In 1947 werd in Valkenswaard nog maar op bescheiden schaal carnaval gevierd. Meestal 'binnenshuis' in een café of zaal. Van carnaval op straat was nog nauwelijks sprake.

Harrie was lid van 'De Jonge Middenstand' en vierde met hen carnaval in hotel De Valk aan de toenmalige Stationsstraat (nu hoek Leenderweg en Frans van Beststraat). Alle dames in het lang en de heren in jacquet. Ze hadden besloten om een klein orkestje van vier à vijf man uit te nodigen om bij De Valk te komen spelen. Vanwege de instrumenten, ging Harrie ze in Eindhoven (Strijp) met een bestelbusje ophalen.

Het werd een heel gezellige boel bij De Valk.

Maar aan alles komt een eind en tegen twaalf uur was het gedaan met het feest en zou Harrie de orkestleden met hun instrumenten weer naar huis brengen. Bij het naar buiten gaan ontdekten ze tot hun grote schrik dat het was gaan ijzelen. De trottoirs en de weg waren spiegelglad. Harrie vond het niet verstandig om in die omstandigheden op en neer naar Strijp te rijden. Plotseling zagen ze in het stationsgebouw nog licht branden. Heel voorzichtig schuifelde Harrie naar het station, waar nog iemand aan het werk was. Hij legde de situatie uit, waarop de 'spoorwegbeambte' zei: 'Dat is geen probleem!'

Hij zette het sein op rood en liet de goederentrein uit de richting van Achel stoppen. Na wat overleg met de machinist werd tegen het orkest gezegd om iets verder in een lege goederenwagon te stappen. Een van de orkestleden moest bij de machinist in de locomotief komen zitten. De machinist vroeg: 'Waar moeten jullie naar toe?' 'Naar Eindhoven', was het antwoord. 'Waar in Eindhoven?' 'In Strijp.' 'Dan stop ik daar.'

De man in de locomotief moest, als ze in Strijp kwamen, aangeven waar het gezelschap wilde uitstappen.

Zo is, ondanks het slechte weer, het orkest veilig thuis gekomen. Dankzij de geweldige service van de Spoorwegen.

foto van kort na dit gebeuren,
beginjaren vijftig,
van de,
immer uitzonderlijk knappe,

Harrie Daems

Ik vond het jammer om dit mooie verhaal alleen voor mezelf te houden. *Loet Visschers*

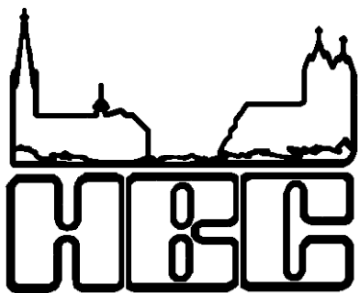
Brabantse Heemdagen 2017

De 69^e editie van de Brabantse Heemdagen.

Deze vinden dit jaar plaats op donderdag 3 en vrijdag 4 augustus 2017 in Cranendonck: Budel, Budel-Dorplein, Budel-Schoot, Gastel, Maarheeze en Soerendonck in het uiterste zuidoosten van onze provincie.

Omdat hkk 'De Baronie van Cranendonck' dit jaar zestig jaar bestaat is het een mooie jubileumvulling.

Er is al aardig wat deelname geregistreerd maar aanmelden kan nog steeds. Er is nog plek!

Er is een globaal programma dat al in de vorige Heeminfo stond.

Het inschrijfformulier kun je bij de secretaris bekomen.

Inschrijven tot 31 mei, maximaal 100 deelnemers.

Er is een lijst met overnachtingsadressen voor wie niet met de fiets/auto heen-en-weer wil rijden naar Valkenswaard.

(Opm. -nu 5 mei-: er is nog plek genoeg op de deelnemerslijst; men kan met 'stellige plaatsing' inschrijven!

En . . . zo dichtbij vinden de heemdagen voorlopig niet plaats)

Het kost € 95,- per deelnemer. Dat is exclusief consumpties en fietshuur. Fietshuur is 15 euro. Die van Cranendonck zien ons graag komen op hun feestje!

Huis Doorn: Eerste Wereldoorlog, festival

Huis Doorn, waar keizer Wilhelm het laatste deel van zijn leven sleet, geeft veel informatie over WOI. Dit jaar op een wel speciale wijze.

Er is een festival op 27 en 28 mei.

Huis Doorn gaat dan breeduit 100 jaar terug in de tijd. Tijdens workshops, vaartochten, tentoonstellingen, demonstraties, lezingen en nog veel meer kan men de sfeer van de Eerste Wereldoorlog beleven.

Voor het volledige aanbod dat weekend kijk je op www.huisdoorn.nl

www.landschapsin.nl/verstedelijingskaart

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft een digitale kaart op het internet gezet, die een gedetailleerd beeld geeft van Nederland aan de vooravond van de Gouden Eeuw (17^e eeuw). Meer dan 100 steden, wegen, gebouwen en waterlopen staan erop.

Je kunt virtueel door de zestiende-eeuwse straten van Nederlandse steden navigeren en onderweg van alles bekijken: herbergen, bruggen, galgen. Gegevens uit die tijd op deze wijze gepresenteerd, is mondiaal uniek.

Op de frontpagina moet je even bekijken hoe een en ander is geregeld en wat je kunt opzoeken.

Maritieme Rijkscollectie

Er wordt de laatste tijd veel aandacht besteed aan wat er aan geschiedkundige schatten onder water ligt. En zeker in de komende jaren staan een aantal 'water'projecten op het programma. Dichtbij in Waddenzee, Noordzee, Zeeuwse Delta, maar ook in wateren verder weg.

Relevante materialen worden opgeslagen/bewaard en musea hebben nieuwe tentoonstellingsmogelijkheden. Hier en daar is men schoorvoetend gestart.

In Nieuwland, Lelystad, loopt sinds kort de tentoonstelling 'Gezonken Schatten'. Nog tot 8 januari 2018.

Men vindt er vondsten van heel uiteenlopende aard uit scheepswrakken, soms zeer verrassend.

Info?

Zie: www.nieuwlanderfgoed.nl

RE-ENACTMENT

'De Grootte Oorlog rond de Kluis'

zaterdag 9 en zondag 10 september 2017

In het weekend van 9 en 10 september, in België het 'Weekend van Open Monumenten', wordt een groot re-enactment over de Eerste Wereldoorlog (1914-'18) georganiseerd bij de Achelse Kluis.

Bij een re-enactment wordt een historische gebeurtenis nagespeeld of uitgebeeld op de plaats waar deze oorspronkelijk plaatsvond. Met deelnemers in historische kostuums.
Zoals honderd jaar geleden zullen Duitse soldaten de grens aan de Kluis streng bewaken.

Wat zie je dat weekend?

Nederlandse militairen zullen vluchtelingen, smokkelaars, spionnen en deserteurs op hun grondgebied inrekenen. Nederland is neutraal in de eerste wereldoorlog.

Een Belgisch leger(tje) verdedigt het laatste strookje Limburg tegen de Duitsers.

Of er dan nog genoeg Achelse trappist gebrouwen kan worden is afhankelijk van de inbeslagname van de koperen brouwketels.

De 'Grootte Oorlog' en het dagelijkse leven van 100 jaar geleden is opnieuw te beleven met:

- *een grote tentoonstelling (binnen en buiten);
- *een hospitaaltent met allerlei materialen;
- *een veldkeuken waar men soep kookt zoals in de oorlogsjaren (gratis proeven!)
- *veel militaire wagens en wapentuig uit de Grootte Oorlog;
- *het leven en werken van soldaten aan het front en aan de Kluis;
- *met getrainde acteurs in originele kostuums.

Dit re-enactment is gratis toegankelijk. Doorlopend van 10.00 tot 18.00 uur.

Ter plaatse zijn voorzieningen voor het stallen van fietsen en voor het parkeren van auto's.

Tijdens de toegangsuren is ook de tentoonstelling in de Achelse Kluis over De Grootte Oorlog gratis te bezichtigen. Het thema van 2017-2018 is 'het dagelijkse leven en de smokkel gedurende de Grootte Oorlog'.

Alles bijeen: een interessante, educatieve belevenis!

www.noordlimburg1914-1918.be

Voor Weerderheem organiseren hieraan mee:

Harry Nijhuis, Leo Brabander, Leo Wijnen, Els Verbeek, Jeanne van Bree, Sjef Tooten, Loet Visschers, Mientje Kwinten, Wiel Creemers en Jan Michiels.

'De Grootte Oorlog' is een samenwerkingsverband van Heemkundekring Achel, Grevenbroekmuseum Hamont-Achel, RAF-Comité Hamont-Achel, Geschied- en Heemkundige kring 'De Goede Stede Hamont', Documentatiecentrum Dr. Bussels Hamont-Achel, VVV Hamont-Achel, Heemkundige kring Neerpelt, Heemkundige kring Sint-Huibrechts-Lille, Geschied- en Heemkundige kring Bocholt, Heemkundige kring Kaulille, Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard, Heemkundekring 'De Heerlijkheid Heeze-Leende-Zesgehuchten', en Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck' en verzorgt vijf jaar lang tentoonstellingen op de Kluis.

Valkenswaard, verhalend in beeld

Boek bij gelegenheid van het 65 jarig jubileum van heemkundekring Weerderheem (1952-2017).
Auteurs: Joop van Appeldorn en Etienne Wetzer.

De gewoonte van de heemkundekring om bij een jubileum een boek uit te geven wordt ook in 2017 gehandhaafd.

**Op 17 oktober, als het jubileum gevierd wordt,
zal 'Valkenswaard, verhalend in beeld' gepresenteerd worden.**

Joop van Appeldorn en Etienne Wetzer zijn zo'n anderhalf jaar geleden de uitdaging aangegaan om over een aantal karakteristieke en opvallende Valkenswaardse thema's verhalen te schrijven. Alles bijeen werden dat er dertien. Daarbij gebruikten de auteurs uiteraard veel en toepasselijk illustratiemateriaal.

Waarover schrijven zij?

Over Elektronische Componenten en Materialen (Elcoma), Venbergen (theehuisje van Mevr. van Best), de Mèrt (kiosken), kunst en museum (Museum Van Gerwen-Lemmens), het Eurostrand, de stoomwasserij (van Jan Bos), de eerste Valkenswaardse heel- en vroedmeester (Johannes Gyrath), een parochie die kwam en ging (Sint-Jan), de handelsbanken in Valkenswaard, over vakmanschap (rijtuig van Chr. van den Heuvel & Zn BV), de korenmolen (Sint-Antonius Abt), over 'een goede leest' (Smolders Modeschoenen) en over De Belleman in Dommelen.

Wat zegt deze globale opsomming van thema's?

Niet alleen voor ieder wat wils, maar ook stuk voor stuk gewilde verhalen voor ieder.

Om de inhouden zo waarheidsgetrouw weer te geven hebben de auteurs, naast onderzoekende studiearbeid, gesprekken gevoerd met de thema-betreffende personen of hun nazaten. Ze maakten bovendien gebruik van disciplines in de heemkundevereniging die aanvullende gegevens verstrekten.

Het boek 'Valkenswaard, verhalend in beeld', heeft het staande A4-formaat en een harde kaft.

De vulling beslaat circa 250 pagina's met tekst en beeldmateriaal, overzichtelijk en vlotlezend.

De layout van Ellen Verbeek/Studio Eigenwijs borduurt voort op de opmaak van de vorige Weerderheem-uitgave 'Valkenswaard veranderd, van 1952 tot 2012', en is indrukwekkend.

Het jubileumboek kost € 24.95.

Diegenen die vóórinschrijven zijn goedkoper uit. Dan wordt het € 20.95.

De vóórinschrijving staat open tot 1 juli 2017.

Daarvoor moet men het volgende doen:

- het bedrag € 20.95 overmaken
op rekening NL82RABO0108210324 t.n.v. pennm. HKK.
- **erbij vermelden:** jubileumboek + naam + adres.

Na 17 oktober kan het boek afgehaald worden. De plaats en de datum worden bekend gemaakt.

Het is een genot om 'Valkenswaard, verhalend in beeld' te lezen en herlezen.

Voorbeeld uit het nieuwe jubileumboek

Theehuisje van Mevr. Van Best aan de Molenstraat vroeger en nu (onder en daaronder)

Stoomwasserij van Jan Bos, Dommelseweg

10 mei monument

De Wapenbroeders Valkenswaard nodigen je uit voor de **Herdenking op 10 mei 2017, 19.00 uur.**

Lokatie:

'10 mei monument' op de Oude Begraafplaats, Kerkhofstraat, Valkenswaard

Wereldoorlog I

De Grote Oorlog

Deze maand heb je de laatste gelegenheid om de huidige expositie 'spionage' achter de Achelse Kluis te bezoeken, zaterdag 27 mei ten laatste. De werkgroep heeft er drie tentoonstellingen op zitten.

Nog even het geheel overzien:

2014 *Generaal Deschepper*

2015 *de Doodendraad*

2016 *spionage*

Nu volgt

2017 *smokkelen en dagelijks leven*

2018 *wapenstilstand, enz.*

De organiserende manschappen gaan in juni de huidige inrichting voorzichtig slopen.

Vervolgens bouwen zij de expositie van 2017 op: 'smokkelen en dagelijks leven'.

Op zaterdag 1 juli wordt de opening verricht.

Daarbij ben je van harte welkom. Gegevens volgen.

Tot eind mei 2018 blijft de inrichting dan weer ongewijzigd.

Als een soort openingsact is het spektakel van het re-enactment bedacht. Dat vindt echter pas op 9 en 10 september plaats.

Daar moet je zeker eens poolshoogte gaan nemen!

Mei 2017

Dag	Datum	Hein Tops-zaal/Foyer	Vergaderzaal
1 ^e dinsdag	02-05-2017	Els Verbeek/Willem Mandigers	Bestuursvergadering
2 ^e dinsdag	09-05-2017	Wil Mesman/Ria Mandigers	Genealogie
3 ^e dinsdag	16-05-2017	Loet Visschers/Lezing foyer	Gesloten
4 ^e dinsdag	23-05-2017	Jeanne van Bree/Huub Rutten	
5 ^e dinsdag	30-05-2017	Sjef Tooten/Annie Jeurissen	